

Bo – Az egyiptomi dráma

Bo Hetiszakasz tartalma ב

Hetiszakaszunk – Bo (2Mózes 10:1–13:16.) – az egyiptomi dráma végkifejlete. Az utolsó három csapás térdre kényszeríti a nyakas Fáraót, aki most már kénytelen-kelletlen kiengedi a rabszolgasorban sínylődő hébereket. Ő még azt hiszi – vagy bebeszéli magának –, hogy azok csupán „háromnapos szabadságra” mennek, hogy Istenüknek áldozzanak, de a nép tudja az igazat, és emelt fővel vonul ki a szabadságba.

Újabb három csapás sújtja Egyiptomot: sáskajárás pusztítja el a terményt és minden zöld növényzetet; sűrű, szinte tapintható sötétség ereszkedik az országra; s végül Niszán hónap 15-én éjfélkor minden egyiptomi elsőszülött elpusztul. – 2Mózes 10–11.

Izrael népe megkapja az Örökkévalótól az első micvát: naptárat kell létrehozni a hold havonkénti újjászületésére. Az izraeliták ezen kívül utasítást kapnak arra, hogy hozzanak „peszáchi áldozatot” az Örökkévalónak: minden izraelita otthonban le kell vágni egy bárányt vagy egy gödölyét, és a vérért rá kell spriccelni a két ajtófélfára és a szemöldökfára, hogy Isten elkerülje ezeket az otthonokat, amikor jön, hogy végezzen Egyiptom elsőszülöttjeivel. Az áldozat tűzön megsütött húsát aznap éjjel kell elfogyasztani mácával (kovásztalan kenyérral) és keserű füvekkel. – 2Mózes 12:1–28.

Az elsőszülöttek halála végre megtöri a fáraó ellenállását, és szabályosan kihajtja

Izrael gyermekeit az országából. Az izraeliták olyan kapkodva távoznak, hogy nincs idő megkeleszteni a tésztájukat, így csupán kovásztalan kenyeret tudnak magukkal vinni az útra. Távozásuk előtt még arany- és ezüstedényeket, valamint ruhákat kérnek az egyiptomiaktól, így sarcolva meg Egyiptom javait. – 2Mózes 12:29–51.

Az Örökkévaló elrendeli, hogy Izrael gyermekei szenteljék Neki minden elsőszülöttjüket, és azzal ünnepeljék meg minden évben a Kivonulás évfordulóját, hogy eltávolítsanak otthonaikból minden kovászosat, hét napon át maceszt esznek, és elmesélik gyermekeiknek megszabadulásuk történetét. Azt is megparancsolja nekik, hogy karjukon és homlokukon tfilint viseljenek, emlékeztetőül a Kivonulásra. – 2Mózes 13:1–16.

שבת שלום

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ה'ב

Hetiszakasz:

A kisfiú és a cirkusz

Volt egyszer egy nagyon okos fiú, aki szeretett cirkuszba járni. Az összes állat közül legjobban a nagy elefánt nyugozta le őt. Látta, hogy a műsorban az elefánt nagy fákat cipel, és hordókat húz, és mindenki csodálja a hatalmas erejét. Az előadás után látta, hogy az elefántot egy lánccal egy kis földbe szúrt fadarabhoz kötik, és azt kérdezte magától: Hogyan lehetséges, hogy ez az elefánt, aki az előbb nagy fákat hordott, most itt marad a helyén, és nem szökik meg, holott könnyedén kiszabadulhatna? Amikor megkérdezte a gondozókat, azt mondták, hogy ez egy szelídített elefánt. A fiút nem elégítette ki ez a magyarázat, mígnem egyszer találkozott egy bölcs emberrel, aki elmagyarázta neki: „**Amikor az elefánt kicsi volt még, egy ehhez hasonló fához kötötték ki, hogy ne tudjon elszökni. Ő minden erejével próbált kiszabadulni, de nem sikerült neki, újra és újra megpróbálta, de mivel nem sikerült, arra a következtetésre jutott, hogy az ilyen fadarabtól elszakadni lehetetlen, így aztán mikor megnőtt, és már lett volna elég ereje, akkor is a foglya maradt a gyerekkori gondolatának, és meg sem próbált elszökni.**”

A hetiszakaszunkban olvassuk azt a történetet, mikor **Mózes** azt mondja a **Fáraónak Isten** nevében, hogy „**Bocsátsd el a népem!**” Az **Örökkévaló** azt akarja, hogy **Izrael** népe kiszabaduljon, és azt kéri a **Fáraótól**, hogy engedje el őket, de a következő szava már: „**hogy engem szolgáljon**” Vagyis **Isten** elhossa őket az egyiptomi szolgaságból, de azonnal beleesnek az **Örökkévaló** iránti szolgaságba. Bizonyos szemszögből úgy tűnik, hogy a szellemi szolgaság rosszabb, mint a fizikai, és ha így van, akkor hol a szabadság, aminek **Izrael** népe úgy örül?

Nyelvtanilag különböző, mégis a szabad választás lehetőségét a „**szabadság**” szóval szokták azonosítani. Pedig lehetséges, hogy valaki látszólag szabadon él, még sincs igazán szabad választása az élete felett. A valódi szabadság ugyanis nem az, hogy ne kelljen keményen dolgoznunk, hanem éppen ellenkezőleg: az, hogy kihozzuk magunkból a maximumot akkor is, ha az sok munkát igényel.

Ahogy az állatok a fogságban gondtalanul élnek, és kapnak enni-inni az emberektől, mégsem szabadok, viszont a természetben, ahol keményen meg kell küzdeniük az ételükért, ott élnek szabadon, ugyanúgy az emberek is, ha megtehetnek bármit, amit csak akarnak, de nem gondolkodhatnak szabadon, és nem fejezhetik ki okosságukat, és elméjük bölcsességét, akkor nem igazán szabadok.

Ez a helyzet **Izrael** népével, mikor az **egyiptomi** szokások rabja, és ha nem sikerül a lelke akaratából Istenhez közelednie, akkor nem igazán szabad. Ezért mondja Isten: „**Bocsátsd el a népemet**”, de nem elég a népet kihozni **Egyiptomból**, **Egyiptomot** is ki kell hozni a népből! Ezért az első lépés, hogy „**bocsátsd el népemet**”, de a cél, hogy „**engem szolgáljon**” Majd, amikor megkapják a **Tórá**t, amely megmutatja az utat és az eszközöket az életük helyes vezetéséhez, majd akkor lesznek igazán szabadok.

Mindnyájunknak megvannak a maga szokásai és korlátjai a fizikai és szellemi életében egyaránt, amelyek zavarják a kiteljesedésben, és ezért kell erőfeszítéseket tennünk, hogy megszabaduljunk azoktól, és elérjük a saját szellemi szent földünkre.

Adja **Isten**, hogy személyes munkánk következtében kijussunk **Egyiptomból**, és egész **Izrael** népe kijusson a **gálutból**, és mihamarabb elérjük a teljes megváltást.

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi

Rabbi Lev Meirowitz Nelson: A fáraó nem volt elsőszülött?

Újraolvasva az e heti parasát, az utolsó három csapás ismert történetével, egy új megfigyelésre lettem figyelmes: Úgy tűnik, a fáraó nem volt elsőszülött.

Ne törődjünk a feltevéseimmel arról, hogy ki lehet király; ne törődjünk a modern midrashim által kínált ábrázolásokkal, Zora Neale Hurston Mózes, a hegy embere című művétől kezdve az Egyiptom hercegéig. A Tóra szövege eléggé magától értetődőnek tűnik:

Az éjszaka közepén az ÖRÖKKÉVALÓ lesújtott Egyiptom földjén minden (férfi) elsőszülöttre, a trónon ülő fáraó elsőszülöttjétől kezdve a tömlőben lévő fogoly elsőszülöttjéig és a jószág minden elsőszülöttjéig. És felkelt a fáraó az éjjel, minden udvaroncával és az összes egyiptomiakkal együtt - mert hangos kiáltás hallatszott Egyiptomban, mert nem volt olyan ház, ahol ne lett volna valaki halott. (2Mózes 12:29-30)

A fáraó túléli a csapást; ezért nem lehetett elsőszülött.

Nem én vagyok az első, akinek feltűnt ez az eltérés. Rashi is felfigyel rá, de az ellenkező következtetésre jut. A Mechilta néven ismert midrásra hivatkozva azt írja, hogy a fáraó elsőszülött volt, de megkímélte őt ez a csapás, hogy Isten megmutathassa neki Isten teljes hatalmát a Vörös-tengeren.

Rási olvasatának drámai értelme van. A tíz csapás célja az volt, hogy megmutassa a világnak - kezdve a fáraóval, az egyiptomiakkal és magukkal az izraelitákkal -, hogy Isten a legfőbb istenség. Az, hogy a fáraó a tizedik csapásnak engedjen, amikor a történetnek még nincs vége, ügyetlen történetmesélés lenne. De véleményem szerint Rási a fáraó elsőszülötté tételével való sietségében kihagy egy érdekes alternatív értelmezést.

A Teremtés könyvének egyik jellemzője a fiatalabb fiúnak az idősebbet kiszorító, visszatérő trópusa: Széthet Káin helyett, Izsák Izmáel helyett, Jákob Ézsau helyett, József és Júda Rúben helyett; Efraim Menásé elé kerül. Ez folytatódik az Exodusban és azon túl is: Mózes a család gyermeke, akárcsak Dávid. Ezt általában úgy olvassuk, mint a születési sorrenddel szembeni méltóság jelzőt, a status quo-tól való elszakadást, az esélytelenek felemelését. Néha még egy lépéssel tovább is megyünk, mint egy alapvető zsidó etika kijelentését: az igazságosságot a hatalmi struktúrák fölé helyezzük, az engedelmisséget egy felsőbbrendű hatalomnak a földi hatalomnak való engedelmisséggel szemben.

Mi van, ha a fáraó is ilyen esélytelen volt, egy fiatalabb fiú, aki valahogyan elnyerte a trónt? Nyilvánvalóan ez nem tenné őt jófiúvá, de ez megzavarja a tiszta szimbolikus erkölcsi narratívánkat. Nehezebbé válik azt állítani, hogy a testvéri rivalizálásról szóló genezisbeli történetekbe kódoltan „zsidó hatalmi etika” van.

Bonyolítsuk tovább a képet. Két párásával ezelőtt, amikor Mózes az égő csipkebokor epizód után úton van vissza Egyiptomba, Isten ezt az utasítást adja neki: „Akkor azt mondd a

Rabbi Lev Meirowitz Nelson: A fáraó nem volt elsőszülött?

fáraónak: „Így szól az ÖRÖKKÉVALÓ: Izrael az én elsőszülött fiam”. (2Mózes 4:22) (Érdemes azt is megjegyezni, hogy a következő versben Isten így folytatja: „Ha nem engedted el az én elsőszülöttemet, akkor megölöm az elsőszülöttedet” - ez előrevetíti, vagy talán tisztességes figyelmeztetés a szörnyű utolsó csapásra, amelyet ezen a héten olvasunk.) Izrael, a fiatalabb gyermek tehát befejezte fejlődését, és felemelkedett az áhított elsőszülött státuszba. Áron és Mózes, a három közül a középső és a legfiatalabb, kilenc csapáson keresztül kihívást jelentett a fáraónak - szintén a fiatalabb gyermeknek. És most a fáraó elsőszülöttje holtan fekszik a lába előtt, feltehetően a kisebbik fiát emelve az örökös pozíciójába.

Az elsőszülötteket sokféle módon lehet kiszorítani, és nem mindegyik erényes.

Idén, Izrael új ultrajobboldali kormányának első heteiben ezt a pársát olvasva nem tudok nem elgondolkodni azon, hogy a hatalom és az elsőbbség logikáját hogyan alkalmazzák a megszállásra mind a zsidó, mind a palesztin szélsőségesek. Mindkét irányból érvelnek arról, hogy ki volt itt először - ha úgy tetszik, ki Izrael/Palesztina földjének „elsőszülöttje” -. Mindegyikük azt állítja, hogy a föld a saját születési joguk (a másik kizárásával) és jogos ősi telkük. Ki milyen hatalommal fog kit kiűzni, és ki fogja azt állítani, hogy mindezt az isteni jóváhagyás köntösében teszi? Történetünk szempontjából ki lesz Izrael és ki lesz a fáraó? Ki van egy erkölcsi és spirituális úton, amely felszabadítja őt arra, hogy megvalósítsa legigazibb önmagát - és ki van a túlzásba esés és a minden elvesztésének határán?

A kilencedik csapás végén - a sötétség, amely megakadályozta, hogy "minden ember három napig ne lássa embertársát, és ne mozduljon el a helyéről" (2Mózes 10:23) - a fáraó drámai módon azt mondja Mózesnek: "Távozz tőlem!". Vigyázz, hogy ne láss engem többé!" (2Mózes 10:28, kiemelés hozzáfűzve) Szó szerint mind a csapás, mind a fáraó válasza rámutat a zsákutca ellenszerére: a másik meglátására. Amint arra tanítónk, Danielle Stillman rabbi az ősz elején a Vájislachhoz írt szóbeli Tórájában rámutatott, Jákob és Ézsau találkozására (beleértve Jákob előző esti birkózását az angyallal) tele van arcképekkel - lásd 1Mózes 32:31-32 és 33:10. Ez a felismerés, az ember egész énjének meglátása - függetlenül attól, hogy a múltban hogyan sebezett meg - utat mutat a megbékélés felé.

Nem vagyok annyira naiv, hogy azt gondoljam, hogy a zsidók és a palesztinok emberként tekintve egymásra, ez a megszállás megszüntetésének kulcsa - és hogy világos legyen, Stillman rabbi sem az. Amit tudok, az az, hogy egymás emberségének meglátása elkerülhetetlen minimum, mert az elsőszülött státuszért folytatott birkózás politikája mindenkit cserbenhagy, aki a folyó és a tenger között él. A késlekedés következményei pedig katasztrofálisak lehetnek.

Forrás: (truah)

Raj Tamás:

Bibliaiskola

„Új király támadt Egyiptomban, aki nem ismerte Józsefet”

Az antiszemizmus első nyoma a Bibliában!

Mózes II. könyve, az **Egyiptomba** költözött izraeli törzsek („hetven lélek”, valójában **hetven családfő**) felsorolása után, lényegében véve, ezzel a kissé nehezen érthető mondattal kezdődik. **„Új király emelkedett Egyiptom fölé, aki nem ismerte Józsefet” (1. fejezet 8. vers)**. Meglepő ez a kijelentés, hiszen **József (tudjuk) alkirály volt Egyiptomban**, ahol egyébként az **uralkodóról** és **vezető tisztségviselőiről** szinte minden adatot feljegyeztek. **Hogyan lehetséges hát, hogy már a következő uralkodó sem hallott volna József kilétéről, tetteiről?**

Nyugodtan leszögezhetjük, a helyes fordítás csak így képzelhető el: az **új király** nem akart tudni **Józsefről**, nem akarta elismerni **József** érdemeit. **S most felvethetjük a jogos kérdést: milyen történelmi okai lehetnek ennek a különös, elutasító magatartásnak?**

Tudnunk kell, hogy időszámításunk előtt **1730** körül egy sztyeppéi nomád nép, a **hükszoszok** foglalták el **Egyiptomot**, és mintegy másfél évszázadon át uralmuk alatt tartották, egy önálló, úgynevezett **„átmeneti dinasztia”** adva az országnak. Amikor azután, **1580** körül, az **egyiptomiak** fellázadtak és elűzték a betolakodókat, létrejött a nagyhatalmú **XVIII. dinasztia**. Közvetve, a **Szentírás** szövegéből is sejthető, hogy **József Egyiptomba** kerülésekor az ország idegen uralom alatt állt. A történet szerint ugyanis, amikor a **rabszolga-kereskedők** eladják őt, azt olvassuk, hogy **„megvette őt Potifár, a fáraó tisztje, a testőrök parancsnoka, egy egyiptomi férfi” (Mózes I. könyve, 39. fejezet 1. vers)**. **Miért hangsúlyozza ki az írás az egyiptomi főtiszt helybeli származását, ha nem azért, mert ez akkortájt nem volt jellemző, mivel az országban éppen idegen elnyomás érvényesült?**

Noha a **hükszoszok** sok új eszközzel ajándékozták meg **Egyiptomot** (ők hozták be a **Közel-Keletre a lovat, ők vezették be ott a lóval vontatott harci szekeret**), a lázadók a hajdani hódítók minden emlékét mégis módszeresen eltörölték, így alig tudunk a **hükszosz** korszakról valamit. Ezzel magyarázható az a kétségtelen tény is, hogy **József alkirályi** tevékenységéről, sem **Izrael** fiainak egyiptomi tartózkodásáról semmilyen adat nem áll ma rendelkezésünkre.

Nem meglepő tehát, hogy az **„új király” (valójában az i.e. 1580-ban fellépő új dinasztia)** nem akart tudni **Józsefről**, sőt érdemeit ellenségesen kezelte, és mivel **Izrael** népe a **„megszállás”** idején érkezett **Egyiptomba**, a **hükszoszok szövetségeseinek (egyfajta belső ellenségnek)** tekintették őket. Hadd jegyezzük meg azt is, hogy **Izrael**

Raj Tamás:

Bibliaiskola

fiai eleinte valóban kivételezett helyzetben éltek **Egyiptom** területén. Amikor letelepedés céljából megkapták **Gósen földjét** (közel a mai **Szuezi csatorna vidékéhez**), ez nem csupán a jó legelő okán volt számukra kedvező, hanem azért is, mert származási helyükhöz mérten ez volt a legközelebbi **egyiptomi** terület. Ami azonban eleinte helyzeti előnyt jelentett, az uralomváltás következtében épp visszájára fordult.

Az ókori **Egyiptom** mindvégig komoly állandó hadsereggel, határőrséggel rendelkezett, és tipikus nagyhatalmi politikát folytatott. Mindig szívesen látták az országba érkező ellenzéki csoportokat és politikai emigránsokat, ám arra törekedtek, hogy a befogadottak a birodalom ellenkező végén kapjanak lehetőséget a letelepedésre, egyrészt az esetleges szökés, másrészt a külső támadókkal való lehetséges kollaborálás megakadályozására. Ennek alapján érthető, hogy a megváltozott politikai helyzetben (a **hükszoszok eltávolítása után**) **Izrael** fiainak hajdani kivételezettsége éppen ellenük irányította az új uralkodó réteget. A hatalmon levők egyfajta veszélyforrást láttak bennük.

Az új fáraónak a **Bibliában** fennmaradt szavaiban voltaképpen az **antiszemizmus** első nyomaira bukkanhatunk: „**így szólt a népéhez: Bizony, Izrael fiainak népe nagyobb és erősebb nálunk. Rajta, járjunk túl az eszén, nehogy elszaporodjanak, mert ha háború törne ki, ellenségeinkhez csatlakoznának, ellenünk harcolnának, és elhagynák az országot**” (Mózes II. könyve, 1. fejezet 9-10. vers).

Ha szemügyre vesszük ezt a kijelentést, három állítást találunk benne:

1. „**Izrael népe nagyobb és erősebb nálunk**” - jellegzetes **antiszemita szlogen**, hiszen - tudjuk - **Izrael** népe ekkor mindössze hetven családból állt, a milliós lélekszámú **Egyiptomban!**
2. „**Ellenségeinkhez csatlakoznának, és ellenünk harcolnának**” - A zsidóság „**ötödik hadoszlopként**” való kezelése is tipikus **antiszemita módszer**, aminek akkor valóban bizonyos földrajzi-politikai okai voltak.
3. „**Egykönnyen elhagynák az országot**” - **Antiszemita** vád a zsidóság— úgy mond — „**hazátlansága**”. Jóllehet, annak idején, valóban könnyebb (ám **közel sem egyszerű**) volt a határ közeléből elhagyni **Egyiptomot**, **Izrael** fiai nem átmeneti időre, hanem betelepülőként érkeztek **Gósen** földjére. (**Vesd össze Mózes I. könyve, 47. fejezet 4. vers.**)

A fáraó a **második** és **harmadik** vádja egyébként egymásnak teljes - mértékben elmentmond, s mivel egyszerre hangoztatja ezeket, nyilvánvalóvá válik számunkra ellenséges (**mai szóval antiszemita**) hozzáállása.

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (ÉZSAU ÉS JÁKOB) MAI SZEMMEL V.

A TÖRTÉNET ÉZSAU SZERINT

A nap első sugarától elindultam a vad után. Jól kitanultam a nyomok olvasását, ezért könnyen rátaláltam a sebesült gazella nyomára. Egész nap gyors léptekkel haladtam, már kezdett bealkonyodni, amikor észrevettem a távolban. Futásnak eredtem, szinte már kézzelfogható távolságban volt, elővettem a késemet, amikor az állat az utolsó erejével még ugrott egy nagyot, és eltűnt a szemem elől. Odaérve láttam, hogy egy mély szakadék alján fekszik holtan. Nagyon csalódott, fáradt és éhes voltam, ezért lefeküdtem és elaludtam.

Másnap zsákmány nélkül indultam hazafelé, de már lassan, mert kezdett elfogyni az erőm. Egész nap gyalogoltam, majd este lefeküdtem aludni. A következő nap rátértem az ismerős útra, de miután nem volt sem ételem, sem italom, ezért csak vánszorogtam. Nagy öröm töltött el, amikor észrevettem egy keskeny füstcsíkot, tudtam, hogy ez már a mi tűzünk. Valóban **Jákob** főzött valamit, körülötte pedig az állataink legeltek. Majd nem odaértem, amikor elfogyott az erőm, és összeestem. Nem tudom meddig feküdtem ájultan, de az életösztön erőt adott, felálltam, elindultam **Jákob** felé és megszólítottam.

A TÖRTÉNET A TÓRA SZERINT

„Ézsau jött a mezőről és fáradt volt. És szólt Ézsau Jákobhoz: „Adj, kérlek, nyel-nem ebből a főzelékből, mert fáradt vagyok.” És felelt Jákob: „Add el hát nekem a mai napon elsőszülöttségedet.” S szólt Ézsau: „Íme, én már a halál elé megyek, mire való nekem az elsőszülöttség?” És szólt Jákob: „Esküdj meg előbb nekem.” És megesküdött neki, és eladta elsőszülöttségét Jákobnak. És Jákob adott Ézsau-nak kenyeret meg lencsefőzeléket; ő evett, ivott, fölkelte és elment.”

A TÖRTÉNET JÁKOB SZERINT

Éppen elkészültem az ebéd főzéssel, a kedvencemmel a lencsefőzeléssel, amikor a távolban feltűnt egy alak. Lassan tántorgó léptekkel közeledett, mint aki részeg az italtól, majd hirtelen összeesett. Elindultam, hogy segítek neki talpra állni, de akkor észrevettem, hogy ez **Ézsau** a gonosz testvérem, aki a földön fekszik. Gyorsan visszamentem a tűzhöz és kavartam rajta egyet. Tudtam, hogy lesz elég ereje ahhoz, hogy felálljon, és igazam lett. Összeszedte magát majd odajött hozzám, és ételt kért tőlem. Életében először mondta ki azt a szót, hogy kérlek! Eddig sohasem kért ő semmit, mindig levette azt, amit csak akart, de most nagyon el volt gyengülve. Eljött számomra

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (JÁKOV ÉS ÉZSAU) MAI SZEMMEL IV.

a remek alkalom, hogy egy kicsit megzsaroljam, és megszerezem tőle az elsőszülöttségi jogot. Azt mondtam neki, hogy csak akkor kap ételt tőlem, ha cserébe nekem adja az elsőszülöttségi jogot. Azt válaszolta, hogy minek nekem az elsőszülöttség, ha meghalok az éhségtől. **Ézsau** szava semmit sem ér az esküje viszont nagyon is számít, ezért arra kértem, hogy esküdjön meg. Megtette ezt is, erre kapott ételt meg vizet. Mondtam neki lassan egyen, mert megárt, de ő egy pillanat alatt befalt mindent. Erőre kapott, és szó nélkül biztos léptekkel elindult hazafelé.

A TÖRTÉNET ÉZSAU SZERINT

Kértem **Jákobtól** enni abból a főzelékből, amit készített. Én egész életemben sohasem ettem főzeléket, mindig csak húst ettem hússal, de most az életemről volt szó. Nem adott, hanem megzsarolt. Azt mondta, hogy csak akkor ad, ha odaadom érte az elsőszülöttségi jogomat. Sajnos nagyon le voltam gyengülve, az éhhalál szélén voltam, különben egyszerűen elvettem volna tőle az ételt, ahogyan én azt mindig szoktam. Megígértem neki, hogy átadom az elsőszülöttséget az ételért, ami számomra az életet jelenti. Ez sem volt elég neki, hanem követelte, hogy előbb esküdjek meg. Kénytelen voltam megesküdni, mert azt mindig megtartottam. Végre adott a főzelékből egy tányérral. Borzalmas íze volt, de tudtam, hogy meg kellennem, különben végem van. Szerencsére adott kenyeret is. Amint megkóstoltam rögtön éreztem, hogy ezt édesanyám sütötte, csodálatos íze volt, kárpótolt a főzelékért. Gyorsan befaltam mindent, hogy ne kelljen tovább néznie a testvérem arcán lévő elégedett vigyort. Ittam rá egy nagy adag vizet is. Kezdett visszatérni az erőm. Felálltam és szó nélkül elindultam haza.

Hazatérve bementem édesanyámhoz, **Rebekához**. Nem kellett egy szót sem szólnom, megpillantott, és azonnal tudta, hogy milyen elgyötört állapotban vagyok. Leültetett az asztalhoz, eléem tett egy nagy adag hideg bárány sültet, meg egy darab kenyeret, és mondta, hogy egyek, mert ez erőt fog adni nekem. Most nem kapkodtam, hanem szép nyugodtan ettem, élveztem minden falatot a csodálatos húsból. Miután befejeztem, megköszöntem az ételt, és úgy ahogy voltam koszosan, a vadászruhámban, beestem az ágyba és azonnal mély álomba merültem. Másnap délutánig aludtam, akkor kipi-henve felkeltem, megmosakodtam, tiszta ruhába öltöztem és átmentem a szomszédba a **hettiták** táborába.

A következő számban folytatjuk a kalandot....

Bíró Tamás:

A zsidóság irányzatai

VI. rész

Ugyanakkor nem tudtak azonosulni se nem a **reformzsidóság** forradalmi ideológiájával, se nem az **ortodoxia** tudatos és öngerjesztő konzervativizmusával. E középutas, „**ideológiamentes**” ideológiával – sok más ország rokon irányzatához hasonlóan – az amerikai zsidóság legnagyobb irányzatává váltak. Szellemi központja a **Jewish Theological Seminary (JTS)**. Az elmúlt néhány évtizedben viszont jelentősen átalakult a **conservative mozgalom** jellege. E változás általam feltételezett okára fentebb, az irányzatok általános ismertetésénél, már utaltam.

Néhány, a hagyományokhoz szorosabban kapcsolódó, kisebb csoporttól eltekintve, akik a **modern ortodoxia** felé jelentenek átmenetet a mai palettán, a **conservative irányzat** különböző szárnyai **radikálisabb** vagy **megfontoltabb** tempóban, de megindultak a **reform mozgalom irányába**. A különbség abban áll, hogy míg a **reform** a társadalmi változások élére áll, amint azt egy barátom megfogalmazta, addig a **conservative** mozgalom, kisebb-nagyobb időkéséssel, hosszabb vitákat követően, de „**enged**” a kor kihívásainak. Ilyen látványos újításnak számít a női emancipáció jegyében a nők beleszámítása a minjenbe (**hagyományosan tíz felnőtt férfi szükséges a közösségi istentisztelethez**), a **női rabbik** megjelenése, és általában a **férfi-női szerepek** közti különbségek megszűnése (**például nők kipát és táleszt vesznek a zsinagógában**). A legutóbbi évtizedben felmerült kérdések között, amelyek körül még tartanak a viták, olyanok szerepelnek, mint például az **egyneműek közti házasság engedélyezésének** a problémája, vagy az, hogy vajon apai ágon is öröklődhet-e a zsidóság (**a hagyományos vallásjog meghatározása szerint az anya zsidóságától függ a gyermek jogállása**).

A **reform** alkotja az **amerikai zsidóság harmadik nagy irányzatát**. Szellemi központja a **Hebrew Union College (HUC)**. Fontos kiemelni, hogy a **reformzsidóság** is jelentős változásokon ment keresztül az elmúlt két évszázadban. Míg a **reform** kezdetben fokozottan az **erkölcsre** és a **vallásos** érzelmekre helyezte a hangsúlyt, és szembefordult a hagyománnyal (**az 1810-es évek hamburgi reformközösségében még a szombat vasárnapra történő áthelyezése is felmerült, a környező társadalommal való nagyobb fokú kompatibilitás érdekében**), addig a **XX. század** elejétől kezdődően a hagyományhoz való fokozatos visszatérésnek lehetünk a tanúi. A zsidóság általános társadalmi beilleszkedése következtében a „**törjünk ki a gettóból**” jel-szava értelmét veszítette, viszont a tagok zsidó identitása vált kevésbé egyértelművé. Ennek következtében ismét felértékelődött az egyes zsidó szokások (**kóserság, szombat, a héber nyelv liturgiai használata...**) értéke, fontosabbá vált, hogy mindenki találja meg és tartsa azokat a hagyományokat, amelyek révén ő maga a legjobban ki tudja fejezni zsidó identitását.

A **XX. század** során a **reformzsidóságban** egyre jelentősebbé vált ismételten a **halákha**, azaz a **vallásjogi rendszer**, amely a zsidó vallás különleges jellegét adja a kereszténységhez képest, és amely meghatározza a parancsolatok részleteit. Pontosabban szólva, a **reformzsidóság az elmúlt száz évben egy saját halákhikus rendszert hozott létre** (például **rabbik és rabbitanácsok responsumokat, döntvényeket bocsátanak ki**) annak alapján, ahogy a **reformzsidóság értelmezi a hagyományos halákha működését**. E folyamat, valamint a **Holocaust** közös eredménye az is, hogy az **elmúlt ötven évben a reformzsidóságban is teret nyert a zsidóság népként is történő felfogása** (szemben a korábbi felfogással, amely szerint „**zsidó vallású amerikaiak / franciák / németek / magyarok... vagyunk**”), valamint a **cionizmus** (nagy kivándorlási hullámok helyett inkább a „**szeressük és támogassuk Izrael Államát**” értelemben).

Az **amerikai zsidóság negyedik csoportja az ún. rekonstrukcionizmus (reconstructionism)**. Ez az irányzat a legfiatalabb, a „**legamerikaibb**”, a „**legintellektuálisabb**” és a legkisebb létszámú, habár létszámuknál nagyobb hatást fejtenek ki az **amerikai zsidóság szellemi életére**. E mozgalom tudtommal csak **Amerikában létezik**. **Alapítója, Kaplan, a conservative JTS-ből lépett ki a XX. század első felében**, ezért sok helyen úgy jellemzik a **rekonstrukcionizmust**, hogy az a **conservative mozgalom egyik irányzata**. Valójában viszont mára talán még a **reformoknál is radikálisabb irányzattá vált**. Az irányzat a **zsidóság intellektuális úton történő megélésére**, valamint a **demokratikus közösségépítésre** helyezi a hangsúlyt. **Zsinagógaik** valójában inkább **közösségi házak**, amelyekben közösségi programok és különböző korosztályoknak szóló tanulási lehetőségek mellett istentiszteletek is vannak. A **rabbi feladata az, hogy tudásával segítse a közösséget**, hogy az, **demokratikus** módon vitassa meg, és döntse el, miként is építi fel újra önmagát, önmaga **zsidóságát**.

A **dél-amerikai, dél-afrikai és ausztrál közösségekre** – a helyi különlegességek mellett – nagy hatással van az amerikai minta. Az **amerikai zsidósággal** kapcsolatban zárásként egy vicc, amely hűen tükrözi a négy irányzat jellegét:

„Halló... üdvözlöm! Ön az amerikai zsidó lelkeségével beszél. Ahhoz, hogy a megfelelő munkatársunkat kapcsolhassuk önnek, kérjük, adja meg, melyik irányzathoz is tartozik. Amennyiben ön ortodox, kérjük, tártsázza a 613-t. (Megj.: a 613-as szám a parancsolatok hagyományos számára utal.) Amennyiben ön conservative, tártsázza az 1-t, mivel egy az I-ten. Amennyiben Ön reform, akkor bármely számot tártsázza. Amennyiben viszont rekonstrukcionista, kérjük, gondolja át, melyik szám is fejezi ki leghívebben az ön zsidó identitását.”

Folytatjuk...

TALMUDI FOGALMAK **XXVII. RÉSZ**

מוציא שם רע

142. Moci sém rá – Rágalmazó. 1. Azt a férfit, aki igaztalanul azt állítja, hogy felesége nem volt szűz, amikor feleségül vette, és aki hamis tanúkkal állíttatja, hogy házasságtörést követett el a jegyesség alatt, **moci sém rá**-nak nevezik. Annak büntetése **száz sékel**, amit felesége apjának kell kifizetnie, illetve a megvesszőzés (lásd: **Máلكot**), és tilos számára, hogy valaha is elváljon feleségétől. A tanúkra halálbüntetés vár, amennyiben bebizonyosodik, hogy hazudtak (lásd: **Édim zomömim**). 2. Általános értelemben a **moci sém rá** bárkire vonatkozik, aki a rágalmazás vétkébe esik.

מורא מקדש

143. Morá Mikdás – Szó szerint: A Szentély iránti félelem. A jeruzsálemi **Szentély iránti tisztelet parancsolata**. Nem léphetett be a **templomba** olyan személy, aki cipőt viselt vagy épp erszényt hordott magánál. Nem volt szabad köpködni vagy más tiszteletlen viselkedést tanúsítani. Még a **Szentély** falain kívül is tiszteletet kellett tanúsítani, például, ha a templom irányába fordultak. A „**kis Szentélyt**”, azaz a zsinagógát is hasonló tisztelet illette meg, és falain belül tilos a tiszteletlen viselkedés.

מורדת

144. Moredet – Lázadó asszony. Olyan nő, aki nem hajlandó férje iránti kötelezettségeit teljesíteni (**különösen az olyan asszony, aki nem teljesíti házastársi kötelességét**). Az ilyen asszonyt avval lehet büntetni, hogy a **kötubában** rögzített összegből pénzt vonjanak le, és férje kötelezhette arra, hogy elfogadja a **válólevelet (get)**. Azt a férjet, aki felesége ellen „**lázadt**”, ugyancsak pénzbírságra büntethetik, ami felesége **kötubá**-ját gyarapította.

מבזה תלמיד חכם

145. Mövaze tálmid cháchám – Aki lenéz vagy megsért egy tudóst. A tudós megvetése egyenértékű a **Tóra** megvetésével. A **talmudi kor íásaiban** az ilyen személyt néha **epikorosz**, „eretneknek” nevezték és **kiátkozták és/vagy pénzbírsággal sújtották (ez utóbbi mértéke a jeruzsálemi Talmud szerint „egy litra [font] arany”)**. Későbbi korokban azonban már nem vetették ki ezt a bírságot.

מופלא הסמוד לאיש

146. Muflá hászámuch löis – A felnőttiséghez közel álló személy, vagyis olyan gyermek, amelyik egy év múlva éri el az érettséget (azaz egy leánygyermek tizenegy éves korában lesz muflá hászámuch löis, míg egy fiúgyermek tizenkét éves korától 13-ig). Az ilyen gyermek által tett fogadalom kötelező érvényű, amennyiben bizonyítást nyer, hogy a gyermek pontosan értette a fogadalom mibenlétét. Ez a törvény egy **bibliai** szakasz rabbinikus értelmezésén alapul.

EMBERBARÁT HETILAP
NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCÁI TEMPLOM
IMAREND JANUÁR 1. – 31. KÖZÖTT

**T
É
V
É
T
S

V

Á

T**

1.	hétfő		8,00	16,00	20.
2.	kedd		7,00	16,00	21.
3.	szerda		7,00	16,00	22.
4.	csütörtök		7,00	16,00	23.
5.	péntek	⚡:15,48	7,00	16,00	24.
6.	szombat	SMOT Újhold hirdetés	8,00	16,15	25.
		Vége: 17.00			
7.	vasárnap		8,00	16,00	26.
8.	hétfő		7,00	16,00	27.
9.	kedd		7,00	16,00	28.
10.	szerda	Jajm Kippur Kótajn	7,00	16,00	29.
11.	csütörtök	Újhold	7,00	16,00	1.
12.	péntek	⚡:15,57	7,00	16,15	2.
13.	szombat	VÁJÉRA	8,00	16,30	3.
		Vége: 17.08			
14.	vasárnap		8,00	16,15	4.
15.	hétfő		7,00	16,15	5.
16.	kedd		7,00	16,15	6.
17.	szerda		7,00	16,15	7.
18.	csütörtök		7,00	16,15	8.
19.	péntek	⚡:16,06	7,00	16,15	9.
20.	szombat	BO	8,00	16,30	10.
		Vége: 17.17			
21.	vasárnap		8,00	16,15	11.
22.	hétfő		7,00	16,15	12.
23.	kedd		7,00	16,15	13.
24.	szerda		7,00	16,15	14.
25.	csütörtök	Tu BiSvát – Fák Újéve	7,00	16,15	15.
26.	péntek	⚡:16,16	7,00	16,30	16.
27.	szombat	BÖSÁLÁCH SÁBÁT SIRÁ	8,00	16,45	17.
		Vége: 17.26			
28.	vasárnap		8,00	16,30	18.
29.	hétfő		7,00	16,30	19.
30.	kedd		7,00	16,30	20.
31.	szerda		7,00	16,30	21.

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Szántó-Várnagy Binjomin: Tubi-svát a fák újéve

TuBi Svát, azaz Svát hó 15-e, a fák újéve. Izraelben ilyenkorra már az éves esőzések nagy része megtörténik, és ekkor kezdenek el érni a gyümölcsök. Ugyan még tél van, de a föld alatt már elkezdnek sarjadni a magok. Az askenázi országokban a szokás az, hogy ezen a napon többféle gyümölcsöt fogyasztunk.

Miért foglalkozunk egyáltalán azzal, hogy mikor kezdenek érni a gyümölcsök? Ennek egyrészt praktikus okai vannak, például, ha egy gyümölcs ennél korábban érik meg, akkor abból nem kellett tizedet adni a **Szentély** idejében. Másrészt, minden ilyen mezőgazdasággal kapcsolatos törvény emlékeztet minket arra, hogy az **Örökkévaló**, aki a természetet teremtette, minket is megteremtett. És ebben a teremtett világban sok a párhuzam. Az embert például a **Tanach**, a **zsidó Biblia** több ponton is a fához hasonlítja.

„Áldott az az ember, aki az Örökkévalóban bíz, az Örökkévaló lesz az, aki őt biztosítja. Olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa, ami a folyó mellett ereszt gyökeret...” (Jirmijá 17:7-8)

Bölcseink úgy magyarázzák ezt a hasonlatot, hogy olyan emberről szól, akinek „**cselekedetei számosságban a bölcsességénél**” (Ávot 3:22). Azt is hozzátesszük, hogy a cselekedetek felelnek meg a fa gyökereinek, a bölcsesség pedig a fa ágainak. Ezek szerint, ha kívülről nézünk egy embert, akkor a bölcsességét, tudását könnyebben észrevesszük, mint a mélyebben „**gyökeredző**” cselekedeteit.

Rábénu Joná (Spanyolország, Girona, 1180-1263) magyarázata még tovább pontosítja a hasonlatot. Szerinte a bölcsesség megszerzésének az alapja az, hogy az ember először „**kijavítsa önmagát**”. Foglalkozzon saját tulajdonságaival, szerezzen jócselekedeteket, amelyek a későbbi fejlődése gyökerét jelentik.

A zsidóságban a bölcsesség megszerzése a **Tóra** tanulmányozásán keresztül történik. A **Tóra** azonban nem adja magát bárkinek, nem nyílik meg egykönnyen. Olyan ez, mint amikor az embert beengedik nagy tudósok társaságába. Ha éppen csak most esett be az utcáról, valószínűleg nem sokat fog érteni a bölcsek diskurzusából. Ha viszont olyasmiről beszélgetnek, ami már régóta foglalkoztatta emberünket, akkor életre szóló élményben lehet része.

Rábénu Joná értelmezésében ez az a „**cselekedet**”, amit elvárnak az embertől, mielőtt a bölcsességgel, **Tórával** foglalkozni kezd. Azt mondja: **szép és nemes cél, hogy kíváncsiak vagyunk a bölcsek véleményére, de ne csak ülünk és hallgassuk őket, hanem tegyünk aktívan is azért, hogy megértsük az üzenetüket!** Gondolkodjunk el az élet nagy kérdésein magunktól, lássuk, meddig jutunk! Így fogunk tudni csak igazán értékelni másokat, akik szintén gondolkodtak ezeken a kérdéseken. Persze ez nem jelenti azt, hogy egyáltalán ne tanuljunk **Tórát**, amíg nem meditáltunk több évet önmagunkban. Csak annyit tegyünk meg, hogy emlékezzünk néha a táblára, amin ez a felirat áll: „**Gondolkodtál ma már?**”

Körzetünkben idén a tubi-sváti „gyümölcs party-t” 2024.01.24.-én (szerda) este, az imádkozás befejeztével tartja. Várunk mindenkit szeretettel.

Ismeretlen zsidók nyomában LXXI. Ernst Lajos

**Ernst Lajos (néhol Ernst) (Pest, 1872. április 29. – 1937 tavasza) műgyűjtő, mecénás, múze-
umalapító, kormányfőtanácsos (1925-től).**

Ernst Mór kereskedő és **Steiner Róza** fia. Valószínűleg nem végzett művészet-történeti tanulmányokat; **autodidakta** volt. Az **1880**-as években kezdett művészi alkotásokat gyűjteni, főleg a magyar történelmi vonatkozású művek érdekelték. A századvégen a **Magyar Történelmi Képcsarnok** tárlatára, valamint a millenni-umi országos kiállításra kölcsönzött műtárgyakat. A magyar iparművészet alkotásait a **20. század** kezdetétől gyűjtötte.

Jó kapcsolatokat ápolt a művészekkel, (köztük **Madarász Viktorral, Székely Bertalannal, Than Mórral, Glatz Oszkárral.**) Ő volt **Magyarországon** az első, aki felismerte, hogy a kész festmények vázlatai önmagukban is nagy értékek, s elkezdte gyűjteni őket, így egyben értékmentést is végzett, nem hagyta a még meglévő, avagy már elkészült vázlatokat elkallódnia.

Már **1894**-ben alapítója lett a **Nemzeti Szalonnak**, **1901** és **1909** között ügyvezető igazgatója. E minőségében számos életmű-kiállítást szervezett (**Szinyei Merse Pál, Zichy Mihály, Madarász Viktor, Vaszary János**). Miután elmozdították állásából, megalapította az **első magyarországi magán-múzeumot**.

1912 májusában nyílt meg az **Ernst Múzeum Budapesten**, a **Nagymező u. 8.** alatt, az akkoriban épült bérház első emeletén. **14 teremben** volt az állandó kiállítás, a többiben időszakos kiállításokat tartottak. **Ernst** folytatta a retrospektív kiállítások szervezését. A kiállításokról – **Lázár Béla szerkesztésében** – igényes katalógusok jelentek meg.

A műtárgyak konjunktúrájának idején, **1917**-ben kezdte meg **aukciók szervezését. Évente kétszer** tartottak aukciót, egészen **Ernst** élete végéig. A gazdasági helyzet döntően megváltozott az **1920**-as évek végén – a gazdasági válság és a túlzott vásárlások következtében **Ernst Lajos** anyagilag tönkrement. **Gyűjteményét jelzáloggal terhelték**, így került bemutatásra **1933**-ban a **Magyar Nemzeti Múzeumban** letétbe helyezett művek tárlata.

Házastársa **Ekler Erzsébet** volt, akivel **1901. szeptember 8-án Budapesten** kötött házasságot. **1918**-ban elváltak.

Miután a tárgyalások gyűjteményének az állam részére való eladásáról éveken keresztül húzódtak, anyagi gondjai miatt **1937 tavaszán öngyilkos** lett. **Március 22-én** tűnt el, **holttestét április 24-én Ráckevénél** találták meg. **Gyűjteményét** halála után két évvel, **1939**-ben **elárverezték**, annak javát a **magyarországi múzeumok** vásárolták meg.

Sírhelye a Kozma utcai Izraelita temetőben. (4-10-3)

Forrás: (wikipedia)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

MEGHÍVÓ

*Drága
Barátnőm!*

Közeledik tu bisvát, a fák újéve, és ez alkalomból meghívlak egy női találkozóra a növekedés és a megújulás szellemében.

 **Mikor? Január 21-én,
vasárnap délelőtt 11 órakor**

 Hol? A zsinagógában (Nagy Fuvaros utca 4.)

*Szeretettel várlak!
Muski Glitzenstein*

Heti Jahrzeit: Rav Chaim Kreiswirth Antwerpen főrabbija volt 50 évig bef.

Egy amerikai útja során, mindössze két évvel niftárba kerülése előtt, Rav Kreiswirth többször is felhívta a kérdezősködőket, hogy megszervezze a kezelést egy fiatalember nevében, aki rosszul volt. Amikor a vendéglátója megkérdezte, honnan ismeri ezt a személyt, a Ráv azt válaszolta: „Ő a shuchen (szomszédom)”. A férfi összezavarodott. „Honnan?” „Mellette ültem a vonaton itt New Yorkban.”

Az egyik rabbi, akihez Rav Kreiswirth rendkívül közel állt, Rav Yehuda Aryeh Trager, egy antwerpeni rosh jesiva, Rav Shlomo Zalman Auerbach veje volt. Issy Morsel elmondja, hogy Rav Kreiswirthről köztudott volt, hogy egy kérdésben nem értett egyet Rav Tragerrel. A Chászál azt szabályozza, hogy a saját városunk szegényei elsőbbséget élveznek a tzedakah-támogatásban, de vajon ez az elsőbbségi szabály vonatkozik-e a helyi tórai intézmények támogatására is másokkal szemben? Ha egy antwerpeni filantróp választhatna, hogy egy antwerpeni vagy egy jeruzsálemi, manchesteri vagy New York-i kollékt finanszíroz, vajon a helyi lehetőséget kell-e választania? Rav Kreiswirth véleménye az volt, hogy a talmud Tóra határok felett áll, és bárhol támogatható, nincs konkrét prioritás, míg Rav Trager úgy vélte, hogy a helyiek az elsők, „mert, ha nem támogatod a helyi talmidei chachamimokat, akkor elszegényednek”.

Mi a helyzet magával Antwerpen szegényeivel?

A Ruv életének utolsó tíz évében, amikor az itteni gyémántipar hanyatlásnak indult, és a háború utáni gyémántboom hihetetlen jóléte elhalványult.

Tanulság az életre

Rav Kreiswirth látta a fákat és az erdőt is. Rajta volt az ujja a város oktatási életének a pulzusán, irányította az iskolákat és a jesivákat, egészen az olyan apróságokig, mint a rebbék megfelelő öltözködése és fizetése. A Yesodei HaTorah igazgatótanácsának tagjaként Issy Morsel tudta, hogy a Ráv daas Tórájának tartozik elszámolással.

„Egyszer úgy döntöttünk, hogy megszüntetjük az iskola néhány tanárának munkaviszonyát, mert a legjobb éveik már régen elmúltak. Általában a Ruv nem szokott beleegyezni az elbocsátásokba, de ezúttal beleegyezett. Engedte, hogy elküldjük azt a két tanárt. Így is tettünk, egy pénteki napon. Azon a vasárnapon a Ruv felhívott, hogy meggondolta magát, és vissza kell vennünk őket. „Ha valakit elküldhetsz a munkájából Erev Sábesskor, akkor nem érted, hogy milyen súlyos dolgot teszel. És ha nem érted meg annak a súlyosságát, hogy elbocsátasz valakit, akkor nem lehetsz az, aki ezt teszi.” Idézett egy gemarát a Bava Metzia-ban, amely azt mondja, hogy amikor elmész, hogy valakit cheirembe helyezz, fekete ruhát kell viselned. Mechilát kellett kérnünk ezektől a rebbéktől, és vissza kellett vinnünk őket rész munkaidős állásokba. A rév nagyon csalódott bennem; soha nem tudom elfelejteni a leckét”.

Minden rabbi és tanár számított; és minden gyerek számított, nagyon-nagyon sokat. A Yesodei HaTorah világi tanulmányoknak szigorú kormányzati tantervi irányelveknek kell megfelelniük, de ennek ellenére Rav Kreiswirth Rávval, mint a végső döntéshozóval, volt hely az együttérzésre. Ahhoz, hogy diplomát kapjanak, a középiskolásoknak minden év végén át kell menniük a kormányzati teszteken. Ha valaki megbukik, szeptemberben van egy esélye az ismétlésre. Ellenkező esetben a diáknak újra kell tanulnia az évet.

Heti Jahrzeit: Rav Chaim Kreiswirth Antwerpen főrabbija volt 50 évig bef.

Morsel úr visszaemlékszik egy esetre, amikor ez a lányosztályban történt. Bár ő maga is zseni volt, a **Ruv** olyan együttérzéssel és megértéssel viseltetett a lány iránt, aki nem tudott átmenni a vizsgán. Együtt érzett vele, hogy a nyarat tanulással töltötte, hogy aztán a szeptemberi ismétlődő vizsgán megbukjon. Nem érezte úgy, hogy a lánynak újra kellene csinálnia az évet.

Aztán a **Ruv** megnézte a listákat, és kiderült, hogy a következő osztályban van egy fiatalabb nővére, ami még megalázóbbá tette az ötletet, hogy egy osztállyal lejjebb menjen. Tudta, hogy ez a lány rettenetesen fog szenvedni. Ezért azt mondta, hogy lehetetlen, hogy újra felvegye az évfolyamot. Ezt közöltem a világi tanulmányok vezetőjével, de ő nem hallgatott rám. A **Ruv** maga ment be az igazgatóhoz, hogy elmondja, nem engedheti meg, hogy ez megtörténjen, és megoldást kell találni.

„Az igazgató ragaszkodott hozzá, hogy nincs megoldás. Be kellett volna zárniuk az iskolát. Erre a révész azonnal azt válaszolta: „Bezárjuk”. Ez nem blöff volt. Az őszintesége annyira nyilvánvaló volt, hogy az igazgató meghátrált”.

Rav Kreiswirth annyira közel állt **Rav Boruch Wasynghoz**, hogy néha eljött hozzá **Melaveh Malkahra**, és bejelentés nélkül bekopogott **Wasyngek** lakásának ajtaján. Beszélgettek a tanulásról és együtt töltötték az időt. Ha **Rav Kreiswirthnek** valamit el kellett intéznie, akkor felvette a telefont, és ott helyben telefonált.

Továbblépni

Miután **Rav Kreiswirth** súlyos betegségben szenvedett, és Bostonban megműtötték élet és halál között lebegett, de az **Örökkévaló** megsegítette. A **Ráv** megszívelte ezt, és megnövelte adománygyűjtő tevékenységének hatókörét, beutazta a világot, hogy **tzedakah-alapokat** gyűjtsön és erőteljes **deraszait** adjon. **Még húsz évig élt.**

Utolsó betegsége alatt **fia**, **Rav Dov Tzvi Kreiswirth** sok időt töltött az ágya mellett. Amikor állapota romlott, és azt tanácsolták neki, hogy menjen be a kórházba, legfőbb gondja a **Rebbetzin** jóléte volt. **„Mi lesz a Rebbetzinnel?”** - kérdezte. **„A ketubában vállaltam, hogy gondoskodom róla”.**

Issy Morsel visszaemlékszik arra, hogy **Rav Kreiswirth** egyszer mesélt neki a világ **"térképéről"**, amely a **Magasabb szférákban létezik**, és annyira különbözik attól, amit mi ismerünk. **„Itt New York, London és Párizs a nagyvárosok. De fent a Shamayimban? Ott, ott Jerushalayim és Bnei Brak! Azok a helyek, ahol Tórát tanulnak, az igazi „nagyvárosok”.**” **Ráv Kreiswirth Antwerpen** komoly tanulás helyszínévé alakítása bizonyára kiérdemelte helyét az égi térképen.

Rav Kreiswirth szokott beszélni **Rav Akiva Eigerről**, aki **Posen ravjaként** naponta meglátogatta a város betegeit. **"Nem törekedhetsz arra, hogy olyan illuivá válj, mint Rav Akiva Eiger, de arra azért törekedhetsz, hogy utánozd az ő gemilus chasadimját"** - buzdított. Ugyanez talán magáról az **antwerpeni Ráv**ról is elmondható. Ha a **Tóra-tanulásban** nem is törekedhetünk olyan zsenialitásra, mint **Rav Kreiswirth**, a **cheszedben** talán még mindig törekedhetünk az ő zsenialitására.

RECEPT-TÁR

Tőkehal mogyorós pak choi-jal és szőlővel

Akár hiszitek, akár nem, fél óra alatt egészen menő fogásokat lehet összerittyenteni, mind ízben, mind kinézetben. Csekkoljátok ezt a fitt halas kaját!

Hozzávalók: 2 főre

- 2 ek mogoróvaj
 - 1 db lime
 - 1 ek szójaszós
 - 1 - 2 tk folyékony édesítő
 - 3 db pak choi
 - 4 ek kókuszolaj
 - só
 - 2 szelet tőkehalfilé (160 g/szelet)
 - 200 g vörös szőlő
- Díszítéshez:**
- 1 korong parmezánchips

Elkészítés:

A mártással indulunk meg, mert ennek nem para, ha áll egy kicsit. Egy kisebb gyorsforralóban összekeverjük a mogoróvaját a lime kifacsart levélével és reszelt héjával, a szójaszósszal és egy kevés édesítővel, és ha nem elég folyós, 1-2 evőkanál vízzel még hígíthatunk rajta.

A következő elem a pak choi, amit megmosunk és hosszában félbevágunk. Egy akkora serpenyőt válasszunk, amiben mind a két fél elfér. A serpenyőt felforrósítjuk, és 2 ek kókuszolajon megpirítjuk benne a pak choi-okat, vágási felületükkel lefelé fordítva. Ha megpirultak, sózzuk őket, majd mehet alá kb. 200 ml víz és fedő alatt megpároljuk. Nem kell teljesen szétfőzni, egy kicsit maradhat resz a zöldség.

A tőkehalakról egy papírtörlővel felitatjuk a nedvességet, aztán sózzuk, és egy forró, tapadásmentes serpenyőben, közepes lángon, oldalanként kb. 2 perc alatt megsütjük őket a maradék kókuszolajon.

Elfelezzük a szőlőszemeket, a mártást pedig kavargatva langyosra melegítjük, és nekiállunk tálalni. Tányérra fektetjük a pak choi-okat, mellé a sült halfilét, közéjük locsoljuk a mártást, és megszórjuk a szőlővel. Ha igazán villantós tányért szeretnénk készíteni, a végén teszünk rá egy tuille-t, azaz parmezánchipset is.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

						SZOM- JUSÁG	▼	RÓMAI 1-ES KUTRICA	FÖLD- FORGATÓ ESZKÖZ	SZŐLŐ- BŐL PRÉ- SELIK	BELGA AUTÓK JELZÉSE	DHOPTRIA, RÖVIDEN ETETNI KEZDI	▼	TÖLTÖTT CSOKO- LÁDÉ
						A POÉN 1. RÉSZE	▶							Ú
						EGYEZ- KEDÉS, ÁRVITA					KOPASZ	▶		↓
						A TANULÓ VEZETŐ JELE		NAPSZAK	▶				CSIZMÁ- BAN VANI	▶
						ASSZONY- NÉV KÉPZŐJE			DÍJ, ÁR	▶			ÓKORI NÉP	
						ÉSZOK				ÉLJEN- KIÁLTÁS				
						PARTIUMI VÁROS					ELFOGY A GYERTYA	▶		
													SAKK- FIGURA	
K	A POÉN 2. RÉSZE	UTASÍTÁS, SZABÁLY	KÉTJE- GYŰ BETŰ	MEGA- RÖVIDEN	MŰKÖDÉS- BE HOZ NEM IS ANYÁSI	▶							HATÁRO- ZOTT NÉVELŐ	▶
BELE- HARAP A KUTYA							ESZTEN- DÖNKENT	▶						ÉRDEK- LŐDIK
EFFÉLE, KÖLTŐI SZÓVAL				PIMASZ- KODIK							NŐI ÉNEK- HANG	▶		
				BATU RANGJA							AZ AKÁC- FÁT VÉDI			
VESŐ EGYENEMŰI			MUZUL- MÁN BÍRÓ				FOGADÁSI ÖSSZEG	▶				BŐR ÉS URÁN	▶	
			SZÉL- MENTES				BAROMFI					ERŐDÍT- MÉNY		
SÍRÁS, NÉPIÉS SZÓVAL						TÖMLÖC OLDALAI	▶			NYŰL- FARKNYI	▶			
						DIVAT				ENERGIA, RÖVIDEN				
KATONAI SZÁLLÍTÓ- OSZLOP					FABULA	▶					VIRÁG- TARTÓ	▶		
					LITER, RÖVIDEN						SZALMA- RAKÁS			
VÍZPARTI HASZON- NÖVÉNY				PAPAGÁJ- NÉV					AZ UTCÁ- RA TESZ	▶				
				A TULAJ- DONOD					CÉLIÁBÓL					
MEG- TÖRTÉNT DOLOG					SZÍNHÉZ (IVÁN)	▶							A KIÜTÉS JELE	▶
					ZENEI MŰFAJ								KAKAS DÍSZE	
MÉTER, RÖVIDEN		CSOKOLÁ- DÉMÁRKA	▶				KARUNK RÉSZE	▶				TALIGÁN SZÁLLÍT	▶	
		SZEDJ A LABÁT					A TÖLGY TERMÉSE					NAGYOBB IDŐSZAK		
SZÁL- LÍTÁS, FUVAR						BEÉKE- LŐDŐ	▶							
						NÉV SZÓ, RÖVIDEN								
MIND, A KÖZEPEN!			KOMÁROM FOLYÓJA	▶					LOPVA SZEREZ	▶				
HAMISAN JÁTSZIK			KELME- DARABI						METEOR BELSEJEI					
				PÁRT ÖSSZEAD	▶							... CSÍK; MOCSÁRI HALFAJ		
				AMPER, RÖVIDEN										
CENTI- RÖVIDEN	E										?		AZ ELTE EGYIK KARA	▶

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Jan. 19. – 2024. Jan. 26.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
19. péntek	07:00	16:15
20. szombat	8:00	16:30
21. vasárnap	8:00	16:15
22. hétfő	7:00	16:15
23. kedd	7:00	16:15
24. szerda	7:00	16:15
25. csütörtök	7:00	16:15
26. péntek	7:00	16:30

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
19. péntek	16:06	20. szombat	17:17
26. péntek	16:16	27. szombat	17:26

POÉN SAROK

- Hölgyem, megkérné a kisfiát, hogy ne utánozzon már engem?
- Móricka, hányszor mondtam már, hogy ne viselkedj úgy, mint egy hülye!

Chálá - szombati és ünnepi kalács

A Szentélyben a kohanitáknak juttatott 24 féle adomány egyike. A zsidó nő egyik micvája, mind a mai napig, chálát levenni a tésztából.

Jövő hét szerdán (2024.01.24) az esti ima után megtartjuk kilénben a tubi-svát-i ünnepséget, várunk minden kedves hittestvérünket sok szeretettel.

Lecsengőben a korona vírus, de erőre kapott az influenza. Amennyiben betegnek érzik magukat, maradjanak otthon, szellőztessenek, óránként 5-10 percet. Mossunk sokszor kezet és arcot.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilénk tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt január 24.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Print: Andrassy Béla